

I backspegeln

BILL DOUHAN

Vitstjärnig blåhake,
Luscinia svecica cyanecula.
Denna blåhake hävdade revir
vid Skogsviken, öster om
Norrtälje, 27 maj – 29 juni
1972.

FOTO: LARS OLSSON

Peter Schmidt ringde en kväll och undrade om jag hade några bilder på ovanliga arter, särskilt från tidigare år, som skulle kunna passa i en artikel över dylika fynd i landskapet som han var sysselsatt med att sammanställa. Eftersom jag själv inte fotograferar annat än i undantagsfall, vilket kanske är bäst så med tanke på den bild på fältsångare som jag tog på Svenska Högarna här om året och som finns publicerad i FiU, har jag endast några

få bilder tillhörande den kategorin, flertalet därtill tagna av andra. I samband med att jag letade igenom dessa hittade jag av en slump tre diabilder, tagna av Lars Olsson, som jag redan tidigare hade letat efter vid flera tillfällen utan framgång. Dessa bilder föreställer den vitstjärniga blåhake som hävdade revir vid Skogsviken, öster om Norrtälje, 27 maj – 29 juni 1972.

Även om det var 2011 som UOF firade

40-årsjubileum kan det ändå vara på sin plats att fortsätta att titta lite i backspegeln och ge inblickar i händelser och upplevelser från tidigare år som kanske inte ens är kända bland dagens yngre fågelintresserade. Den vitstjärniga blåhake som uppehöll sig vid Skogsviken för fyrtio år sedan är en av de få fynd som är kända från Uppland. Det var den femte av hittills endast åtta (nio?) som finns rapporterade från landskapet. Den hittades av undertecknad sent på kvällen den 27 maj i en fuktig strandskog av lövträd vid en utflykt för att lyssna på nattsångare. Tack vare att jag två år tidigare hade hört en av de tidvis två sjungande hanar som då fanns vid Garnsviken kunde jag omedelbart fastställa att det rörde sig om en vitstjärning blåhake.

Kvällen efter var jag åter på plats tillsammans med Lars Olsson. Fågeln var kvar och sjöng intensivt, även i flykten. Den kunde studeras på hyfsat håll i kikaren, men vi kunde inte se någon vit fläck, ej heller röd, i det klarblå bröstet. Detta förvånade oss, men vi trodde att det eventuellt var det svaga ljuset som gjorde att vi hade missat denna karaktär. Lars var på plats även några dagar senare och kunde då, från gömsle, ta bra bilder på blåhaken och han kunde också slå fast att fågeln verkligen inte hade någon vit fläck i det blåa på bröstet. Det förundrade oss, men vi hittade uppgifter i litteraturen som sade att det fanns en annan ras, magna, som saknade den vita fläcken. Utbredningen för magna skulle vara mer sydostlig medan rasen cyanecula, som

företrädesvis finns i södra och centrala Europa, har vit fläck. Den "stjärnlösa" blåhaken vid Skogsviken publicerades dock som "vitstjärnig" och uppgifter i färsk litteratur säger också att även cyanecula kan sakna vit fläck.

Lars Olssons bilder har aldrig tidigare publicerats. Bilderna är intressanta som dokumentation av fyndet, men är också väl värda att publicera då de är av bra kvalitet, inte minst för att vara 40 år gamla. Individen vid Skogsviken var den femte i landskapet efter det första, vid Garnsviken, 1955 och ytterligare tre åren 1969 och 1970. Efter 1972 gjordes vardera ett fynd 1973 respektive 1975, men sedan dröjde det fram till 1986 innan nästa fynd konstaterades. Det var en hane som sjöng vid Hjälstaviken i slutet av maj. Därefter finns endast en iakttagelse rapporterad, från 1996, men av någon anledning godkände Rk aldrig denna fågel som dock säkerligen var en vitstjärning blåhake. Denna individ bestämdes av rapportören på sången och blev aldrig sedd. Efter 1996 finns inga iakttagelser av vitstjärning blåhake i Uppland och rasen är över lag en mycket ovanlig fågel i landet numera och rapporteras inte årligen. Detta kan tyckas märkligt då den av allt att döma ökar så pass nära som i södra Danmark där den numera även häckar sparsamt.

Bill Douhan

Åsby 320, 741 94 Knivsta
bill.douhan@lm.se